

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף המפמ"רים
הפיקוח על הוראת העברית

מתוך סיפורי מילים

כתב: רוביק רוזנטל

כל הזכויות שמורות למשרד החינוך
ירושלים תשע"א – 2011

תקווה

תקווה היא אמונה בכך שמצב רע עשוי להשתפר ולהיפתר בעתיד. ירמיהו, שמתנבא על מצבו הקשה של עם ישראל, אומר: "וַיֵּשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתָהּ נָאִם ה', וְשָׁבוּ בָנִים לְגִבּוֹלָם" (ל"א, 16). התקווה הייתה מילה חשובה בחיי העם היהודי בגולה, שקיווה והאמין שיחזור לארץ ישראל. לכן גם ההמנון של מדינת ישראל נקרא "**התקווה**". את ההמנון הזה כתב המשורר נפתלי הרץ אימבר, ובו נאמר: "עוד לא אבדה תקוותנו/ התקווה בת שנות אלפיים/ להיות עם חופשי בארצנו/ ארץ ציון ירושלים".

כאשר מדברים על תקווה נמצאים בדרך כלל במצב של **ייאוש**, שהוא ההפך מתקווה, ופירושו חוסר תקווה. במצב הזה קשה להאמין שיקרה דבר טוב. כאשר קורה משהו שמאפשר להאמין שהמצב ישתפר, אומרים שזהו **שביב תקווה** או **זיק תקווה**. שביב או זיק הם ניצוצות קטנים של אש, שאולי יהפכו בעתיד לאור גדול. כאשר מצפים למשהו ומאמינים שיגיע, אבל האמונה הזאת אינה מתגשמת או אינה יכולה להתגשם, אומרים שזו הייתה **תקוות שווא**. כשהאמונה נגמרה אומרים כי **אפסה כל תקווה**. למשל, כאשר חס וחלילה מתרסק מטוס ומחפשים ניצולים, ברגע מסוים מגיעים למסקנה שאין סיכוי למצוא ניצולים נוספים, ואומרים שאפסה התקווה, כלומר, התקווה הפכה לאפס.

אחת הערים בישראל נקראת **פתח תקווה**. שם העיר הזאת לקוח מן התנ"ך: "וַנִּתְּנִי לָהּ אֶת כְּרָמִיָּה מִשֵּׁם וְאֶת עֶמֶק עֶכוֹר לְפֶתַח תִּקְוָה" (הושע ב', 17). השם הזה קשור למקום של **עמק עכור** שעליו מדבר הושע. המקום הזה הוא בבקעת הירדן, ליד יריחו, ושם רצו מתיישבים יהודיים להקים מושבה, ולקרוא לה פתח תקווה, וכך עמק עכור באמת יהפוך לפתח תקווה. כשלא הצליחו לרכוש שם אדמה עברו לאזור השרון, הקימו מושבה, ושמרו על השם **פתח תקווה**. מאז היא נקראת **אם המושבות**. יש יישובים נוספים הכוללים את השם תקווה, כמו **שכונת התקווה** בתל אביב, והיישוב **גני תקווה** הקרוב לעיר פתח תקווה.

לשורש קו"י/ה יש עוד משמעות מלבד לקוות, והיא קשורה במים. כאשר מים נאספים יחד אומרים שהם **נקווים**, והופכים ל**מקווה מים**. ביהדות יש מקום לטבילה והוא נקרא **מקווה**. לשורש הזה ולמילים שנגזרו ממנו אין קשר למילה תקווה.